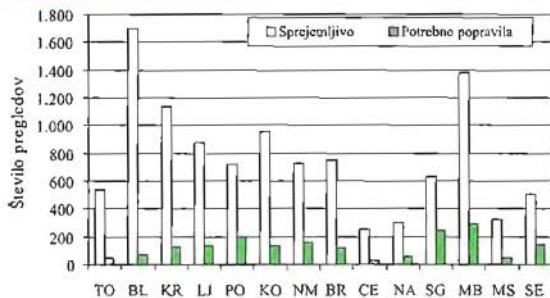

Iz domače in tuje prakse

Grafikon 1: Številni rednih pregledov po OE

z naslovom *Urejenost sečišča*, ki smo jo delili in jo še delimo lastnikom ob skupni izbiri drevja za posek, večkrat pa je poslana kot priloga odločbe.

Rezultati kontrole

V vsakoletnih poročilih o delu ZGS so objavljeni tudi podatki o tem, koliko tovrstnega dela smo v določenem letu opravili. Leta 1998 je bilo opravljeno 14.083 pregledov oziroma 14.492, če upoštevamo še popolne prevzeme sečišč. Če upoštevamo podatek, da smo v tem letu izdali 47.068 odločb A, B in C, vidimo, da smo pregledali okoli 30 % najpomembnejših odločb. Glavnina pregledov je bila osredotočena na kontrolo sečišč, od katerih je desetina takih, ki so potrebni popravila, manj je bilo pregledov odločb, ki zadevajo goji-

tvena in varstvena dela. Posebno poglavje so popolni prevzemi sečišč, ki jih delamo v državnih gozdovih, njihovo izvajanje pa je opredeljeno s pogodbo med Zavodom in SKZG RS.

Leta 1999 je bilo opravljenih 12.587 pregledov delovišč oziroma 12.903, če upoštevamo še popolne prevzeme sečišč. V lanskem letu smo izdali 37.498 odločb A in C, torej je bil delež pisno potrjenih pregledov glede na količino izdanih odločb okoli 34 %.

Opravljeni pregledi kažejo, da je relativno malo delovišč, ki bi bila potrebna popravila. Je pa število registriranih pregledov po območnih enotah različno.

Prihodnost izvajanja sečnega reda

Tako terenski pregledi kot sam nadzor notranje kontrole kažejo na resen pristop k delu, ki nam ga nalaga zakonodaja. Normalno je, da pri tako veliki organizaciji, kot je ZGS, prihaja do določenih odstopanj, vendar je smer delovanja jasna. Prihodnost torej vidimo predvsem v korektnem izvajanju zastavljenih nalog, ki se bodo seveda prilagajale zakonsko utemeljenim spremembam. Delovanje ZGS bo torej usmerjeno v:

- dosledno izvajanje in evidentiranje dela,
- sodelovanje pri pripravi sprememb zakonodaje,
- upoštevanje sprememb in njihovo vključevanje v organizacijo dela.

Pravna ureditev in izvajanje gozdnega reda včeraj, danes, jutri¹

Jože FALKNER*

Uvod

Gozd ima svoj red. Ustvaril si ga je skozi dolgo zgodovino obstoja, ko je z izkušnjo postavil vsak svoj del na pravo, na najbolj koristno mesto. Obdobje te potrebne gradnje je bilo zelo dolgo in vztrajno. Obrestovalo se je z neverjetno življenjsko močjo gozda, ki ne dopušča, da bi bil kjerkoli do konca onemogočen. Z veliko potrebnostjo čaka na svojo priložnost tudi tam, kjer ga več ni, pa je nekoč imel svoje korenine. Ta njegova lastnost je v veliki meri preprečevala in še preprečuje katastrofe, ki bi lahko nastale zaradi človekove nepotrpežljivosti, zaletavosti, nepremišljenosti.

Človek je bil dolgo časa sestavni del gozda in tako sestavni del njegovega reda. Kar dolgo obdobje člo-

vekovega razvoja je potekalo nemoteče za gozd. V obdobju nabiralništva, v obdobju, ko se je človek razvil in bil lovec, je deloval kot sestavni del gozda, ne da bi se dobro zavedal njune tesne povezanosti. Ko je spoznal oziroma si je začel domišljati, da je nekaj posebnega, ko si je podjarmil prvo žival, ko je pridelal prvo hrano, se je njuna pot usodno ločila. Človek je hotel pridelati čimveč, hotel je vzrediti čimveč, hotel je imeti čimveč. Izumil je kolo, ki je odprlo pot njegovemu samostojnemu razvoju, in se ni več oziral na red v gozdu. Ni ga razumel in tudi nobene potrebe ni čutil, da bi ga razumel. V kratkem času mu je marsikje uspelo tako porušiti red v gozdu, da se je gozd raje umaknil; ni hotel ostati tam, kjer ne bi bil več on z vsemi izkušnjami, ki si jih je pridobil, in redom, ki ga je ustvaril.

Dolgo časa je trajalo, preden je človek spoznal svoje početje in se ga ustrašil. Pa ne zaradi skrbi za starega tovariša in zaveznika, ampak zato, ker je začelo pri-

* J. F., univ. dipl. inž. gozd., MKGP, Dunajska 56-58, 1000 Ljubljana, SLO

¹ Prispevek je bil predstavljen na strokovni delavnici Gozdni red, 26. 11. 2000 na Hrušici

manjkovati koristi, ki jih je imel od gozda. Začel je ustvarjati red, s katerim je želel ohraniti red v gozdu. Zaradi bojazni zase je našel nekaj srca tudi za svojega hranitelja in dolgoletnega gostitelja. Začel ga je oboževati in spoznavati njegove zakonitosti. Gozd mu je s svojo modrostjo, pridobljeno z dolgoletno izkušnjo, ključoval tako, da mu je le počasi dovolil prodirati v bistvo svojega življenja. Človek se s tem odkrivanjem ukvarja še danes in vprašanje je, če bo sploh kdaj prišel do konca vsem skrivnostim. To bo toliko težje, ker ni več sestavni del gozdnega reda. Ko je bil, je bilo vse tako enostavno, samo po sebi razumljivo.

Gozdni red po človekovi podobi skozi čas

Človekovo razmišljanje o gozdnem redu, o tem, kaj narediti, da mu ne bo drastično primanjkovalo dobrin, ki mu jih daje gozd, se je pojavilo kot posledica prevelikega izkoriščanja gozdov zaradi naglega razvoja človeške družbe v najbolj razvitem delu sveta. Predvsem so k temu prispevale potrebe za rudarsko dejavnost, izdelavo stekla ter kurišča, ki so se namnožila premo sorazmerno z naraščanjem prebivalstva. Razumljivo je, da so prekomernemu izkoriščanju gozda sledile povečane poplave, erozije in druge katastrofe, ki so prispevale k spoznanju, kako koristen je gozd. Da bi človek ustavil voz in preprečil njegovo drvenje navzdol, je začel že v prvi polovici drugega tisočletja, z večjo intenzivnostjo pa v drugi polovici drugega tisočletja zapisovati prepovedi in zapovedi, s katerimi naj bi se vzpostavil red pri poseganju v gozdove. Izkoriščanje gozdov je poskušil približati njihovim zmogljivostim.

Verjetno bi porabili preveč časa, če bi hoteli vsaj približno spoznati vsa prizadevanja, ki so se izoblikovala v predpise, ki naj bi uredili gospodarjenje z gozdovi. Vsa po vrsti pa skušajo dopovedati, da so gozd in njegove dobrine neprecenljive vrednosti, da je treba z gozdom trajno gospodariti in iz njega vzeti le toliko, kolikor je sposoben pridelati, in na tak način, da mu bo povzročene čim manj škode. O tem je mogoče za naše okolje za obdobje druge polovice 18. stoletja prebrati v terezijanskem gozdnem redu za Kranjsko: **"Izkušnja že od nekdaj uči, da posvečamo vzdrževanju gozdov skrajno malo pozornosti, čeprav so dragulj dežele, ki ga nobena dežela in noben človek ne moreta pogrešati; načenjamo jih preko njihove moči negospodarno in negozdarsko, svojevoljno jih izsekavamo, ne prizanašamo mlademu lesu, ga iztrebljamo in delamo polja in travnike, skratka zagrešili smo toliko negospodarnosti, da je treba temu napraviti konec z boljšim redom, ki bo določil, kako naj se dobro gospodari z obstoječimi gozdovi**

in pospešeno goji pomladek, sicer bo sčasoma v vsej deželi prišlo do splošnega pomanjkanja lesa."

Gozdni redi, s katerimi so bile določene prepovedi in zapovedi pri gospodarjenju z gozdovi, so bili prvi predpisi, ki so urejali gospodarjenje z gozdovi. Taki so bili različni rudarski redi prilagojeni potrebam v rudniških zaledjih, deželni gozdni redi za posamezne dežele (Štajersko, Kranjsko), tak je tudi cesarski patent iz leta 1852, tako imenovana *gojzdana postava*, ki jo je za Avstro-Ogrsko izdal "po božji milosti cesar Avstrijski, kralj Ogrski in Češki, kralj Lombardski in Banatski, Dalmatinski, Horvatski, Slavonski, Gališki, Vladimirski in Ilirski, kralj Jeruzalemski, nadvojvoda Avstrijski, veliki vojvoda Toskanski in Krakovski, vojvoda Lotarinski, Solnograški, Štajerski, Koroški, Kranjski in Bukovinski, mejni grof Goruje in Dolnje Lužiški in Istrijski, gospod mesta Tržaškega, Kotora in Slovenske meje, veliki vojvoda vojvodine Srbske FRANC JOŽEF I".

Prvotni gozdni redi so bili sčasoma preoblikovani v zakone o gozdovih. Ti so vse pomembno v svojem času v povezavi z gozdovi obravnavali sorazmerno podrobno, bili so praktična navodila, kako je treba ravnati: "Vsak zemljišni lastnik je dolžan dopustiti, da se gojzdni pridelki (les, stelja itd.), ki se drugači iz gojzda in naprej ne dajo izpravititi, ali samo z nerazmernimi (prevelikimi) stroški, čez njegov svet (grunt) izvažajo ali iznašajo. To naj se pa tako godi, kakor je zanj najmanj škodljivo in posestnik gojzda je zemljiškemu lastniku dolžan polno zadostenje za škodo, ki mu jo on napravi. Zastran tega ali je potreba les čez tuje zemljiša izpravljati, razsojuje najnižja politična gosposka, po tem ko je vdeležence in pa zvedene može zaslišala, tudi mora že naprej odškodnino odločiti. Če vdeleženci ž njo niso zadovoljni se zamorejo zastran najnižje politične razsodbe pritožiti pri višjih političnih gospodskah." Ali pa: "Odkazuje naj se pa les takole: stoječe, močnejše debela dreves naj se zaznamvajo z gojzdnim kladivom, šibkejša debela in rante naj se natanko razlagajo in primeroma naj se zaznamva, kar se sme odvzeti, kladovje in odlomljeno vejovje naj se pokazuje, kjer je in pri panjih ali štorih in koreninah, kakor tudi pri suhljadi in pobirkih, je zaznamovati tista mesta, kjer se imajo nabirati."

Z leti, ko so se spreminjali postopki priprave in sprejemanja zakonov ter način obravnave zakonskih vsebin, se je spreminjal tudi obseg zakonov. V temeljnem predpisu so ostajale temeljne določbe, podrobnosti pa so se selile v podzakonske predpise in navodila. Medtem ko je terezijanski gozdni red za Kranjsko še imel podrobna določila o tem, kdaj je gozd zrel za

Iz domače in tuje prakse

sečnjo; kako se oceni, koliko se ga sme posekati, da ga bo mogoče trajno sekati, kako se opredeli uporabo določenega lesa za določene namene; kako se kaznuje tiste, ki posekajo več, kot jim je bilo odrejeno (mimo-grede, že takrat so ugotovili, da se panje preveč posekanih dreves in vejevje prizadevno skriva); kako se podira drevje, da se ne dela škode v mladju, ter določal, da se pri končnih posekih na fratah pušča zadostno število semenskih dreves, so predpisi sčasoma prevzeli le prepovedi in zapovedi, poučevanje pa večinoma izpustili.

Predpisi o gozdnem redu so se do l. 1993 zreducirali na tiste vsebine gospodarjenja z gozdovi, ki zaradi okvirov, ki jim jih dajejo pravila pri oblikovanju zakonodaje, ne morejo biti dovolj natančno določene v temeljnem zakonu, predstavljajo pa v bistvu ukrepe, ki se uvrščajo v celovito varstvo gozdvov in so določene v podzakonskih predpisih.

Vsi pravilniki, navedeni v spodnji tabeli, obravnavajo UREDITEV SEČIŠČA, kar je širši pojem od gozdnega reda. V grobem je ureditev sečišč v vseh treh primerih podobno določena. Vsi trije pravilniki določajo, da je sečišče urejeno, če je posekano poškodovano drevje, če so umaknjeni sortimenti, če so veje posekanih iglavcev zložene v kupe tako, da ne ovirajo pomladka, panji pa so obeljeni, zadnja dva pravilnika pa določata tudi beljenje panjev posekanih dreves bresta. Pravilnika iz leta 1986 in 1994 določata, da je sečišče urejeno, če so odpravljene poškodbe na gozdnih tleh in vlakah, ki predstavljajo nevarnost za pričetek erozije. Določata pa tudi, da morajo biti iz gozda odstranjeni vsi ostanki, nelesni odpadki, ki so nastali pri opravljanju del.

Urejanje sečišč vsebuje vsa dela, ki opredeljujejo gozdni red in so najbolj neposredno povezana s stro-

ški sečnje. Določanje del, ki jih je potrebno izvesti po končani sečnji v gozdu zaradi njegovega varstva, se je skozi čas precej poenotilo. Bistveno novih spoznanj se ni dodalo in starih tudi ne odvzelo. Tvorci teh predpisov so zasledovali predvsem to, da bi bile zapovedi za tistega, ki jih mora spoštovati (lastnik gozda - izvajalec sečnje), čimbolj jasne in nedvoumne, prav tako pa tudi sankcije v primeru, ko zapovedi ne spoštuje.

Tako je v veljavnem pravilniku povsem jasno določeno, da je sečišče urejeno, če so: posekana vsa drevesa, ki so bila pri sečnji ali spravilu močnejše poškodovana; iz gozda spravljani vsi sortimenti; veje in vrhači iglavcev zloženi na kupe tako, da prekrivajo svoje debelejšje konce; obeljeni panji smreke, bora in bresta; odpravljene poškodbe gozdnih tal, ki predstavljajo nevarnost za pričetek erozije; odstranjeni vsi sečni ostanki iz strug potokov in hudournikov, z gozdnih poti in prometnic, iz kaluž in vodnih izvirov ter s kmetijskih zemljišč in zunanjih gozdnih robov; odstranjeni vsi nelesni odpadki, ki so nastali pri opravljanju del. To velja za vsa sečišča ne glede na vrsto sečnje. Dodatno pa veljavni pravilnik določa ukrepe, ki jih je obvezno narediti v primerih, ko gre za redčenje ali panjevsko sečnjo, ko gre za pomladitveno sečnjo, ko gre za končni posek. Vrste sečnje so opredeljene v gozdnogospodarskih načrtih gospodarske enote oziroma v gozdnogojitvenem načrtu. Svetovalna vloga revimega gozdarja je, da seznanj lastnika z vrsto sečnje in da ga opozori na to, kaj in kako mora opraviti v zvezi z ureditvijo sečišča.

S pravilnikom so torej določena opravila za ureditev sečišča po opravljeni sečnji, v njihovem okviru pa je tudi gozdni red.

Podzakonski predpisi iz let 1966, 1986 in 1994, ki določajo gozdni red, obravnavajo naslednje vsebine:

Pravilnik o gozdnem redu (Uradni list SRS, št. 30/65)	Pravilnik o gozdnem redu (Uradni list SRS, št. 31/86)
1. odkazovanje drevja za posek	1. odkazovanje drevja
2. sečnja drevja	2. sečnja drevja, izdelava in spravilo gozdnih lesnih sortimentov ter ureditev sečišča
3. izdelava in spravilo lesa	3. označevanje in prevoz gozdnih lesnih sortimentov
4. ureditev sečišča	4. nabiranje postranskih gozdnih proizvodov
5. označevanje lesa v gozdovih	5. varstvo gozdvov
6. nabiranje postranskih gozdnih proizvodov	
7. varstvo gozdvov	
Pravilnik o izvajanju sečnje, ravnanju s sečnimi ostanki, spravilu in zlaganju gozdnih lesnih sortimentov (Uradni list RS, št. 55/94)	
1. označevanje drevja za možni posek	
2. sečnja drevja	
3. izdelava in spravilo gozdnih lesnih sortimentov	
4. ureditev sečišča	

Normativi za sečnjo in gozdni red

Z Odredbo o določitvi normativov za dela v gozdovih (Uradni list RS, št. 11/99; v nadaljevanju: odredba), ki je nastala na podlagi Uredbe o koncesiji za izkoriščanje gozdov v lasti Republike Slovenije, so postali normativi družbeno verificirani. Uporabljali naj bi se za izvajanje del v državnih gozdovih, gotovo pa bodo sčasoma služili tudi kot strokovne podlage pri razsojanju sporov, ki bodo morebiti nastajali na področju izvajanja del. Normativi za sečnjo, ki so sorazmerno obsežen sestavni del odredbe, vsebujejo tudi izvajanje gozdnega reda. Za potrebe določanja obsega časa za sečnjo 1 m³ na določenem sečišču se gozdni red deli na:

- minimalni gozdni red in
- **popolni gozdni red.**

Minimalni gozdni red je vključen v osnovne normative za sečnjo, v primeru, da je potrebno opraviti popolni gozdni red, pa se na osnovni normativ dodajajo pribitki do 30 % osnovnega normativa.

Minimalni gozdni red vsebuje naslednja opravila, ki so vključena v osnovnih normativih:

- beljenje panjev, ki je obvezno pri smreki, boru in brestu;
- umikanje sečnih ostankov s prometnic in spravnih smeri;
- sečnjo in izdelavo močno odrgnjenih in drugače poškodovanih merskih dreves, ki so dodatno evidentirana in izbrana za posek;
- vse veje in vrhove se mora z mladja potegniti na tla.

Popolni gozdni red pa poleg opravil, naštetih v minimalnem gozdnem redu, vsebuje še:

- posek in zlaganje v kupe povitih, odrgnjenih in drugače poškodovanih podmerskih dreves, iz katerih ni možna izdelava sortimentov;
- zlaganje vej in drugih sečnih odpadkov v kupe, ki morajo biti izven prometnic in spravnih smeri; pri iglavcih morajo biti zloženi tako, da se debelejši konci prekrivajo;
- umikanje sečnih ostankov z mejnikov, jas, zunanjih gozdnih robov, kmetijskih zemljišč, vodnih izvirov, strug potokov, hudournikov in kaluž (v primeru, da vej ni potrebno prenašati).

Po določbah odredbe se popolni gozdni red vzpostavlja na tistih površinah, kjer je to predvideno s **podrobnim gozdnogojitvenim načrtom**. Včasih ga je potrebno opraviti samo na delu sečišča in pomembno je, na kolikšnem, ker ima to velik vpliv na postavitev norm za sečnjo, s tem pa tudi na stroške.

Popravki osnovnih normativov se za popolni gozdni red dodajajo različno. Zaradi sestojnih razlik se določa tri kategorije:

1. Popolni gozdni red se izvaja pri redčenju letvenjakov, drogovnjakov in mlajših debeljakov in pri sečnji slučajnih pripadkov. Osnovnemu normativu se v takih primerih izvede popravek na osnovni normativ v višini 20 %.
2. Popolni gozdni red se vzpostavlja pri sečnji v debeljakih in mlajših pomlajencih ter drogovnjakih bora in duglazije. Popravek osnovnega normativa je v teh primerih 25 %.
3. Popolni gozdni red se vzpostavlja pri sečnji v starejših debeljakih, pri svetlitvenih sečnjah in končnih posekih. To kategorijo se uporablja tudi pri sečnji močno vejnatega drevja. Dodatek na osnovni normativ v teh primerih je 30 %.

Ob primerjavi obeh veljavnih predpisov, ki iz različnih kompetenčnih zornih kotov določata ureditev sečišča oziroma gozdni red, nekateri ugotavljajo različno obravnavanje iste vsebine. Pa ni tako. Kako mora biti po koncu sečnje urejeno sečišče, določa za vse gozdove veljavni pravilnik, odredba pa določa le, kako se določena dela, ki se morajo opraviti ob sečnji, vključujejo v normativ sečnje, in velja za državne gozdove. Po veljavnem pravilniku se praktično na nobenem sečišču, kjer se sekajo tudi iglavci, ne more opraviti samo minimalnega gozdnega reda. Pravilnik določa, da se mora pri vseh vrstah sečnje veje iglavcev zložiti v kupe, kar pa je delo, ki ga odredba uvršča v popolni gozdni red. Minimalni gozdni red, s katerim bi bilo urejeno sečišče, kot določa pravilnik, je mogoč samo pri redčenju listavcev. Pri vseh drugih vrstah sečnje je obvezno opraviti še druga opravila, ki pa so sestavni del popolnega gozdnega reda in zahtevajo dodatek na osnovni normativ sečnje. Ta dejstva si ne nasprotujejo, zahtevajo le ustrezno prilagajanje normativa, odvisno od obsega obveznih opravil, ki jih narekuje ureditev sečišča. V primeru sečnje v državnih gozdovih je prav, da so opravila določena z gozdnogojitvenim načrtom. Z gozdnogojitvenim načrtom pa ne more biti določen gozdni red, ki bi bil v nasprotju z določili veljavnega pravilnika.

Nepotreben gozdni red – odvečen strošek gospodarjenja z gozdovi

Sploh ni dvoma o tem, da mora biti gozdni red, ki je v določenem gozdu nujen zaradi gozda samega, obvezen in da ga je potrebno jemati kot strošek sečnje oziroma gospodarjenja z gozdom. Če je izveden, pra-

viloma deluje predvsem preventivno. Tako pravilnik kot tudi odredba nalagata pri sečnji določena opravila, ki lahko v tej fazi gospodarjenja z gozdom predstavljajo tudi do 30 % stroškov in celo več. (Če za okvirno predstavo o njihovi dimenziji vzamemo povprečni normativ 8 m³, dnino 20.000 SIT, sedanji posek iglavcev 1.349.000 m³ in povsod izvedbo popolnega gozdnega reda, ki zahteva v povprečju 25 % pribitka, nastane skupni strošek okoli 843 mio SIT.)

Le na videz se ne da z gotovostjo trditi, da so stroški potrebni, in ravno tako se na videz ne da z gotovostjo povedati, kolikšen delež teh stroškov je nepotreben in ga ne bi bilo, če bi bili ureditev posameznih sečišč sposobni strokovno dovolj diferencirano obravnavati in če bi predpisi to dopuščali.

Praktično bi morala biti vsaka zapoved v predpisih, ki povzročajo določene stroške gospodarjenja z gozdovi, stalno strokovno preverjana in utemeljevana. Gozdarska stroka bi morala delovati v tej smeri. Zavedati bi se morala, da se pri konceptu gospodarjenja z gozdovi v Sloveniji, ki ga določajo predpisi, in v pogojih, v katerih se gospodari (razgibanost zemljišča in mozaična zastopanost razvojnih faz gozda, majhna posest), stroški sorazmerno naglo povečujejo in se očitno zmanjšuje čisti izkupiček. Vsak nepotreben strošek, ki ga predpis povzroča, je tako še posebno moteč.

V naših razmerah na zviševanje stroškov gospodarjenja ni mogoče enostavno odgovoriti z novimi tehnologijami, ki bi jih zmanjševale.

Zato je pomembno pod drobnogled vzeti tudi vse zapovedi v predpisih, ki povzročajo določene stroške gospodarjenja z gozdovi, pretehtati, ali so za gozd potrebne in kakšne bi morale biti, ter jih na podlagi analize tudi spremeniti. Tudi v primeru ureditve sečišča je tako.

Na podlagi dosedanjih izkušenj, na podlagi poznavanja zakonitosti, ki veljajo v gozdu, bo morala stroka sprti odgovorjati na izzive in prispevati svoje, da bo gospodarjenje z gozdovi pri nas še vedno tudi ekonomsko zanimivo. Tudi zato, ker je njen večji del zavezan, da prispeva k temu, da bodo gozdovi sposobni uresničevati vse tri sklope funkcij, ki so zapisani v ustavi.

Da bo gozdarska stroka lahko dokazala, da obvlada kompleksno vprašanje gospodarjenja z gozdovi, bo morala trajno razmišljati o svojem prispevku k zmanjševanju stroškov gospodarjenja z njimi, brez škode za sonaravnost in trajnost. Ne samo pri sečnji. Utemeljeni razmisleki pa morajo najti mesto tudi v spremenjenih in dopoljenih predpisih.

Ureditev sečišča, ki jo gozd potrebuje

Ob poznavanju dejstva, da sečni ostanki gozdu niso

škodljivi, da mu celo koristijo in prispevajo k temu, da je življenjski krogotok v gozdu manj prekinjan, da omogočajo oblikovanje posebnih ekoloških pogojev, ki lahko pospešujejo razvoj organizmov, ki so sestavni del gozdnega ekosistema, pomlajevanje določenih drevesnih vrst in nasploh prispevajo k zagotavljanju biotske pestrosti v gozdu, je splošno gledano nepomembno, kako so urejeni po opravljeni sečnji. Nasploh velja dejstvo, da postanejo koristni najhitreje takrat, ko imajo čimveč stika s tlemi.

Po drugi strani pa so sečni ostanki ob posebnih pogojih lahko vzrok za prenamnožitve populacij določenih organizmov, ki postanejo gospodarskemu gozdu škodljivi, lahko onemogočajo pomlajevanje, delajo škodo na pomlajeni površini, kar lahko ogroža trajnost gozdov oziroma uresničevanje njihovih funkcij.

Ko analiziramo predpisane ukrepe, ki jih je potrebno izvesti po opravljeni sečnji, lahko ugotovimo, da je z vidika koristnosti za gozd lahko sporno le beljenje panjev iglavcev in zlaganje vej posekanih iglavcev v vsakem primeru, ne glede na vrsto sečnje ter umikanje sečnih ostankov s prometnic.

V Pravilniku o izvajanju sečnje, ravnanju s sečnimi ostanki, spravilu in zlaganju gozdnih lesnih sortimentov so lahko strokovno sporne naslednje določbe:

- Veje in vrhači iglavcev morajo biti razžagani in zloženi na kupe tako, da prekrivajo svoje debelejšje konce - vprašanje je, ali je resnično nujno, da so veje in vrhači zloženi v vsakem primeru. Strokovno je že dognano, da v drogovnjakih iglavcev s praktično polnim sklepom ni nevarnosti, da bi sečne ostanke iglavcev napadli podlubniki. Istočasno pa je tudi znano, da sečni ostanki v takih razmerah dalj časa ohranjajo svežost in primernost za njihovo naselitev. Redkokateri drogovnjak iglavcev ohrani popolni sklep skozi vso razvojno fazo. Sneg, žled, neustrezen poseg lastnika v gozd vanj ali žarišče lubadarja lahko povzročijo razmere, v katerih se težko določi dele drogovnjaka, kjer nevarnosti za naselitev podlubnikov resnično ni. Ve se tudi, da je določen delež k prenamnožitvi podlubnikov leta 1992 prispeval tudi nered v gozdovih.

- **Sečni ostanki morajo biti odstranjeni z gozdnih poti in prometnic** - znano je, da sečni ostanki na določenih odsekih prometnic pod določenimi pogoji uspešno preprečujejo erozijo, in prav bi bilo, da se v takih primerih sečnih ostankov ne bi odstranilo. Lahko pa sečni ostanki erozijo celo pospešijo.

Navedena opravila so povezana s precejšnjimi stroški zlasti na sečiščih, kjer so iglavci v večini. Za druga obvezna dela pri ureditvi sečišč, ki so predpisana s pravilnikom, tega ni mogoče trditi, hkrati pa so vsa potrebna

Iz domače in tuje prakse

zaradi zagotavljanja razvoja oziroma varstva gozdov.

Z morebitno spremembo Pravilnika o izvajanju sečnje, ravnanju s sečnimi ostanki, spravilu in zlaganju gozdnih lesnih sortimentov bi bilo mogoče ustrežnejše določiti zlaganje vej iglavcev in umikanje vej posekanih dreves z določenih prometnic. Obveznost beljenja panjev po sečnji pa določa Zakon o gozdovih.

Ureditev sečišč - izvajanje

Za utemeljeno (na podlagi podrobne analize stanja) razmišljanje o tem, kako se ureditev sečišč izvaja, sta brez dvoma najbolj poklicana Zavod za gozdove Slovenije in gozdarska inšpekcija.

Ne glede na to pa velja tudi dejstvo, da bi morali zagotoviti bolj dosledno izvajanje ureditev sečišč. To velja še posebno za zasebne gozdove.

V praksi se največkrat pojavljajo različna mnenja o tem, ali so nekatera predpisana opravila ureditve sečišč dovolj dobro izvedena, saj se jih ne da in se jih tudi ne bo dalo za vse različne primere dovolj natančno predpisati, npr.:

- ali so sečni ostanki res zloženi tako, da ne ovirajo razvoja mladja;
- ali so veje ustrezno zložene na kupe;
- ali so sečni ostanki primerno razžagani in zloženi v redi ali kupe tako, da je površina pripravljena za sajenje;
- ali so poškodbe na gozdnih tleh, ki predstavljajo nevarnost za erozijo, ustrezno odpravljene.

Ta predpisana opravila so taka, da lahko njihovo izvedbo z nekoliko različnimi očmi gledajo lastnik gozda, delavec javne gozdarske službe in gozdarski inšpektor. Od strokovne prepričljivosti delavca javne gozdarske službe je odvisno in bo najbrž tudi v prihodnje, ali bo lastnik gozda v večini primerov sečišče tako uredil, da tudi gozdarski inšpektor ne bo imel pripomb. V nasprotnem primeru pa ima inšpektor možnost, da odpravo pomanjkljivosti določi z odločbo.

Zaključek

Ureditev sečišča in v njenem okviru gozdni red naj bi sestavljala tista opravila, ki jih je po sečnji potrebno opraviti zaradi zagotavljanja razvoja in varstva gozdov. Ta opravila morajo biti izvedena in stroški, nastali zaradi njih, so sestavni del stroškov gospodarjenja z gozdovi. Le taka predstavljajo razumljiv in sprejemljiv strošek.

Z veljavnimi predpisi določena opravila po izvedeni sečnji naj se zato ponovno strokovno proučijo in skladno z ugotovitvami naj se spremenijo in dopolnijo predpisi. Tudi temu je bila verjetno namenjena strokovna delavnica z naslovom GOZDNI RED. Prav bi bilo, da bi trajna naloga gozdarske stroke v vseh institucijah postala ažurno analiziranje vseh predpisov, ki določajo gospodarjenje z gozdovi, in sprožanje pobud za njihovo spreminjanje in dopolnjevanje v delih, ki povzročajo neupravičene stroške gospodarjenja z gozdovi.

Kazalo letnika

1. Gozdnogospodarsko načrtovanje, krajinska ekologija	
Rezultati popisa poškodovanosti gozdov leta 1999, <i>Robert Mavsar</i>	16
Gozdarski prispevek k izbiri najprimernejše lokacije za deponijo komunalnih odpadkov na območju Gorenjske, <i>Janez Pogačnik</i>	27
Gozdna pot Pistorov grad v Vučenci, <i>Zdenka Jamnik</i>	38
Načrtovanje v prebiralnih gozdovih - nekatere značilnosti, dileme in predlogi, <i>Andrej Bončina</i>	59
Gozdna naravoslovna učna pot Mali Vrh, <i>Teja Koler-Pavh</i>	159
Razvoj alpskega smrekovega gozda v dolini Lopučnice, <i>Aleš Poljanec</i>	252
Pomcn zavarovanih območij (parkov) za varstvo narave ter vloga Triglavskega narodnega parka v luči zakona o ohranjanju narave in mednarodnih standardov za varstvo narave, <i>Martin Solar</i>	276
Posek in struktura poseka v letih od 1995 do 1999 ter povezava z izvajanjem gozdnega reda, <i>Joži Jakša</i>	460
1. Gujenje gozdov, gozdna ekologija, drevsnicarstvo, genetika, varstvo gozdov	
EURECO '99 - 8. Evropski ekološki kongres, <i>Boštjan Pokorny</i>	42
Letno poročilo GIS o izdaji potrdil za gozdno seme in novih vpisih v registre semenskih objektov za leto 1999, <i>Hajka Kraigher, Sašo Žitnik</i>	47
Evropski program varovanja gozdnih genskih virov (EUFORGEN), <i>Hajka Kraigher</i>	49
Poročilo o znanstvenem sestanku z naslovom Root-Soil Interactions in Trees (Interakcije med koreninami gozdnega drevja in gozdnimi tlemi), <i>Hajka Kraigher</i>	99
Razvojne značilnosti sestojev v pragozdnih ostankih Pečka in Rajhenavski Rog, <i>Dušan Roženberger</i>	115
Spremenjenost naravne drevsne sestave na primeru zaraščanja Zakojske grape, <i>Jože Kovač</i>	146